

Niet Erasmus maar Pierre Bayle (1647-1706) draagt de bijnaam ‘filosoof van Rotterdam’. Behorend tot de vervolgte protestantse minderheid in het absolutistische Frankrijk van Lodewijk XIV vond hij in 1681 onderdak in de vrije Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Bayle was geen academisch filosoof, maar een ‘philosophe’ zoals Voltaire en Diderot die met zijn scherpe pen vriend en vijand geselde.

Zijn *Dictionaire historique et critique* is een encyclopedie die voor veel verlichtingsdenkers de bijbel verving. Het omvangrijkste en meest invloedrijke artikel daarin gaat over Spinoza. Net als de meerderheid van zijn tijdgenoten wijst Bayle diens filosofie af. Hij geeft daarvoor tal van heldere argumenten, sommige subtiel andere wat robuuster, van zowel metafysische als van religieuze aard. Toch toont Bayle zich ontvankelijk voor Spinoza’s ontwerp van een filosofische ethiek die losstaat van de religie. Met dit lemma heeft Bayle de toon gezet en de argumenten aangereikt voor de ambivalente houding die filosofen gedurende lange tijd tegenover Spinoza hebben ingenomen.

Dit boek biedt, naast een integrale vertaling van het lemma over Spinoza, met inbegrip van alle glossen, een heldere inleiding tot het leven van Bayle en zijn werk. In een afsluitend essay wordt Bayle geplaatst als filosoof naast én tegenover Spinoza.

Over Spinoza, Pierre Bayle